

3:35, „miatyánk“ a.). Az eredeti így szól: „*Voiavodalaskor* minden külön *kenyeres* miattyanakat tartozik (t. i. adni) dn. No. 12.“ Itt két súlyos hibát követett el a közlő. Egy az, hogy az első szó, ha már mai írással átírjuk, nem „vajvodálaskor“, hanem *vojvodálaskor*, a *vajda* szónak régi ejtéséhez képest (l. OklSz.). Ezt a régi fogalmat azonban Takátsnak, mint műveltségtörténetrónak meg is kellett volna magyaráznia. A másik s még nagyobb hiba az, hogy az eredetiben nem *kenyz* áll, a mint Takáts olvassa, hanem *kenyeres*! Nem is volna értelme a „minden külön *keniz* (értsd: *kenéz*)“ kifejezésnek, hiszen ezt a gondolatot a régiek *külön* nélkül így mondták volna: „minden *kenéz*“. Ellenben a *külön kenyeres* a régi jobbágyvilágnak szokott műkifejezése (l. OklSz.), a melynek pontosabb megmagyarázását ismét a műveltségtörténettudósoktól várnök, mint-hogy a Nyeltört. Szótár és az OklSz. „selbständig“ értelmezése nagyon keveset mond.

4. A MNy. 3:34. lapján ugyancsak „lobogó“ alatt a 87/3 jelzetű semptei összeírásból idéz Takáts egy mondatot. A nevezett jelzetű urbariumban az a mondat nincsen s nem is lehet, mert a 87/3 alatti kézirat egészen más tartalmú.

5. A MNy. 3:36. lapján Felsőbánya 1718-iki urbariumából idéz a közlő. Az adott jelzet (36/94) alatt három urbarium is van ugyan, de valamennyi palocsai s nem 1718-ból, hanem kettejük 1710-ből, harmadikuk meg év nélkül való. ZOLNAI GYULA.

LEVÉLSZEKRÉNYÜNK.

(Névtelen levelekre nem válaszolunk.)

49. (vö. MNy. 3:336. l., 44.) A kérdéses kitételek a bibliából vannak kölcsönözve. A „*kenyér botjának eltörése*“ Mózes III. könyve 26, 26; Zsoltár 105, 16; Ezékiel 5, 16; 14, 13. előforduló kitétel. Az előbbi két helyen Károli metaphoricus fordítja („minekutána a kenyérnek táplálásra való erejét elveszem töletek“ és a kenyérnek minden táplálását elvevé“). Az eredeti szöveg a kenyér „botjának eltöréséről“ szól; ezt megtartja Károli is az Ezékiel-helyeken: „elrontom ti köztetek a kenyér botját“; „eltöröm néki a kenyér botját és bocsátok ő reá éhséget“. — A bibliából van véve a *fogaknak fejérséggel való megverése* is; ugyanis Amósz profétából 4, 6. Ide iktatom Károli fordításában: „En is fogaitoknak tisztaságokkal vertelek meg titeket minden ti várostokban, azaz kenyérnek szükségével minden ti helyetekben“.

GOLDZSIHER IGNÁCZ.

50. Párizs. KRÄUTER FERENCZ „A mássalhangzók hasonulása a magyarban“ című szép értekezése 35. lapján azt mondja, hogy a magyarban a mai Párizs [régebbi m. Páris helyett] úgy keletkezett, hogy a *zs* hang a Párizsban, Párizsból, Párizsba alakokból, a hol hasonulás útján keletkezett s-ből *b* előtt, átvonódott az alanyesetbe is, s lett Párizs. A nélkül, hogy a régi m. Paris-beli s-jelelés értékéről bővebben szólnék, felhívom az értekező figyelmét arra, hogy e szóban más nyelvek is *zs* hangot ejtenek (vö. lengy. *aryz*, cseh *Pariz*, tót *Pariz*, kaj.-horv. *Pariz*, írva *Paris*-nak, BELLOSZTENECZ és HABDELICH szótáraiban, újabban *Pariz*, így már JAMBRESSICHNÁL stb., s vö. olasz *Parigi*). Az én nézetem az, hogy a Párizs szó *zs*-je nem a magyarban keletkezett eredetibb s-ből. MELEGDI J.

51. S. M. úrnak. Ön azt kérdi tőlünk: „Honnan származik a *padmaly* szó s mi eredeti jelentése“. Úgy látszik, nem ön az egyetlen, a ki erre kíváncsi, legalább az „Az Ujság“ 1907. szeptember 8. számában a szerkesztői üzenetek között — nyilván egy előfizetőjének kérdésére felelve — azzal a